

М А Є С Т А Т С Л О В А

Дуглас Адамс

РЕСТОРАН «КІНЕЦЬ СВІТУ»

**® ТЕРНОПІЛЬ
БОГДАН**

УДК 82/89
ББК 84.7 США
А28

Серію «Маєстат слова» засновано 2004 року

Douglas Adams
Restaurant at the End of the Universe
Copyright © Serious Productions Ltd, 1980
This edition is published by arrangement
with Ed Victor Ltd. and The Van Lear Agency LLC

Це видання публікується за домовленістю
з Ed Victor Ltd. і The Van Lear Agency LLC

Переклад з англійської
Олексія Антомонова

Адамс Д.
А28 Ресторан «Кінець Світу»: роман / Д. Адамс ;
пер. з англ. О. Антомонова. — Тернопіль :
Навчальна книга–Богдан, 2017. — 336 с. —
(Серія «Маєстат слова»).

ISBN 966-692-431-5
ISBN 978-966-10-4730-2

УДК 82/89
ББК 84.7 США

*Охороняється законом про авторське право.
Жодна частина цього видання не може бути відтворена
в будь-якому вигляді без дозволу автора перекладу чи видавця.*

ISBN 978-966-10-2118-0 (серія)
ISBN 978-966-10-4730-2

© Антомонов О., переклад
з англійської, 2016
© Навчальна книга–Богдан,
переклад, оригінал-макет, 2017

*З великою подякою
Джеффри Перкінзу
за досягнення Недосяжного,
Педді Кінгсленд, Лізі Браун
й Аліку Хейлу Манро
за їхню допомогу в цьому,
Джону Ллойдю за поміч у роботі
над сценарієм Міллівейз
і Саймону Бретту за те,
що заварив усю цю кашу,*

*а також Полу Саймону за альбом
One Trick Pony, котрий я крутив,
доки писав цю книжку.
П'ять років — довгий термін.*

*Особиста подяка Джекі Грехем
за безкінечне терпіння, чуйність,
доброту та їжу у тяжкі часи*

Є теорія, згідно з якою, якщо хтось нарешті здогадається, в чому сенс існування Всесвіту, той одразу щезне або буде замінений на щось ще придуркуватіше й заплутаніше.

Відповідно до іншої теорії це вже трапилося.

РОЗДІЛ 1

Тож історія така:

Спочатку змайстрували Всесвіт.

Що розлютило деякі впливові кола, які визнали це за неабияку помилку.

Багато цивілізацій серйозно вірять, що усе суще створив якийсь Бог, тоді як ятравартіди¹ з Вільтводля Шостого вважають, що весь цей Всесвіт виколупала з ніздрі потвора на прізвисько Велика Зелена Ар-клесиджура.

¹ Ятравартіди — маленькі п'ятдесяти- (і більше) синьоноги — живуть у постійному страху з приводу того, що вони називають Пришестям Великої Білої Носової Хустини. До речі, унікальні тим, що єдині у Всесвіті винайшли аерозольний дезодорант раніше від колеса. (Прим. автора).

На жаль, теорію сотворіння Всесвіту з ніздрі Великої Зеленої Арклесиджури не підтримав широкий загаль за межами Вільтводля Шостого, тож, оскільки Всесвіт залишається досить навороченим місцем, раз від разу дехто пропонує інші пояснення.

Зокрема, цивілізація гіперінтелектуальних багатовимірних істот якось зварганила гігантський суперкомп'ютер на ім'я Великий Мислитель, щоб раз і назавжди віднайти відповідь на Одвічне Питання про Життя, Всесвіт та Все Інше.

Упродовж семи з половиною мільйонів років Великий Мислитель вичислював, обмірковував і перевіряв дані, щоби врешті-решт сповістити, що відповідь насправді «сорок два» і потрібно забабахкати інший, потужніший комп'ютер, щоб хоч би правильно сформулювати те Одвічне Питання.

Потужніший комп'ютер, який назвали Землею, був настільки великим, що його частесенько вважали планетою. Особливо жахливо помилялися стосовно цього дивуваті й дурнуваті мавпоподібні істоти, які совалися поверхнею комп'ютера, не маючи

жодного уявлення, що самі є частиною комп'ютерної програми.

То прикольно, бо якби не це очевидне й цікаве надзавдання, то все, що коли-небудь трапилося на Землі, не мало б ані найменшого сенсу.

Звісно прикро, але якраз незадовго до вирішального моменту зняття даних Землю несподівано знищили вогони — задля, як вони стверджували, будівництва гіперкосмічного проїзду, тож усі сподівання знайти сенс життя були поховані навіки.

Принаймні, так здавалося.

Бо двоє з тих дивнуватих мавпоподібних вижили.

Артур Дент урятувався найостаннішого моменту завдяки стародавньому дружбанові Форду Префекту, який раптом виявився мешканцем малесенької планетки поблизу зірки Бетельгейзе, а не з Гілдфорда, як він клявся і божився. Та й урятувалися вони тільки тому, що Форд добре знавсь, як подорожувати автостопом на літаючих тарілках.

Тріція МакМіллан, або просто Тріліан, звалила з планети шістьма місяцями ра-

ніше із Зафодом Бібльброксом, тодішнім Президентом Галактики.

Двоє врятованих.

Вони — усе, що залишилося від грандіозного експерименту, який будь-коли проводили, щоби дізнатися Одвічне Питання та Одвічні Відповіді про Життя, Всесвіт та Все Інше.

І в той самий час, коли їхній корабель ліниво дрейфував у чорнильній темряві космосу, за якихось півмільйона миль вогонський флагман готувався до атаки.

РОЗДІЛ 2

Як усі вогонські кораблі, цей справляв враження, нібито зроблений не за кресленнями, а навмання. Огидні жовті нарости та відростки, що стирчали з нього під нереальними кутами, спотворили б, безперечно, будь-який корабель, але тут усі ці заморочки виглядали цілком природно. Подейкують, що в небі трапляються потворніші створіння, але адекватність тих спостерігачів — сумнівна.

Якщо хтось бажає забачити страхітливіші речі, ніж вогонський корабель, він може просто потрапити усередину і спробувати заприятелювати з вогоном. Правда, розумна людина якраз має триматися від такого знайомства якомога далі, оскільки середньостатистичний вогон не дуже заморочиться, а вчинить вам таку безглузду підляну, що ви пожалкуєте про свою з'яву на світ. Або, якщо ви справді сповна розуму та глузду, пошкодуєте, що на світ з'явився якраз той самий вогон.

Проте середньостатистичний вогон узагалі не думає. Вогони — прості, як три копійки, товстошкірі й гальмануті потвори, аж ніяк не придатні для розумової праці. Анатомічний аналіз вогона довів: структурно їхній мозок повністю відповідає сильно деформованій диспепсичній печінці, що чисто випадково опинилася в голові. Справедливо зазначити: вогони не мають щодо себе жодних ілюзій. У широкому загалі вони обожнюють глумитися над людьми і за першої-ліпшої нагоди — полютувати досхочу.

А от чого вони терпіти не можуть — то це наполовину зробленої справи. Що особ-

ливо справедливо для одного конкретного вогона і конкретно — з різних причин — однієї недоробленої справи.

Тим конкретним вогоном був капітан флагманського корабля Простетнік Вогон Єлтц, член Галактичного Комітету з Планування та Розвитку, який щойно завершив одну роботу зі знищення так званої «планети» Земля.

Огидною товстезною тушею вовтузився він у незручному слизькому капітанському кріслі, не відриваючи очей від монітора, на якому крапкою висвітлювався космічний корабель «Золоте Серце».

Капітанові було начхати на те, що корабель «Золоте Серце», оснащений Двигуном Непередбаченості, був найелегантнішим і найреволюційнішим кораблем усіх часів та народів. Книг з естетики і дизайну він в очі не бачив, а якщо б побачив — одразу спалив би.

Йому було начхати також на те, що на борту того корабля перебував Зафод Бібл-брокс, екс-Президент Галактики. І хоча на пошуки його й того корабля були кинуті усі загони галактичної поліції, вогону теж було глибоко пофіг.

Його цікавило інше.

Кажуть, скоріше небо впаде на землю, ніж вогон відмовиться від хабара та підкупу. Цей випадок не був винятком. Почувши слова «чесність» та «моральні якості», вогон хапається за словник, а дзюркотіння монет і шелест купюр примушують його хапатися за Карний кодекс, щоб викинути той у смітник.

У своїх жорстких діях зі знищення Землі Простетнік керувався й іншими вищими інтересами, що були поза службовими обов'язками. Він навіть сам плекав сумніви стосовно доцільності того клятого проїзду, але тримав їх при собі.

Капітан видав огидний хрюк задоволення й рывкнув:

— Комп'ютере, ану бігом з'єднай мене з моїм мозкоправом!

За кілька секунд на екрані з'явилася фізіономія Гега Халфрунта. На його обличчі грала зухвала й іронічна посмішка людини, яка насолоджувалася неймовірною десятисвітовірочною відстанню від вогона.

Хоча Простетнік і величав того «своїм особистим мозкоправом», насправді мозок тут і близько не лежав, бо саме Халфрунт

був роботодавцем вогона й платив тому силу-силенну грошень за різні брудні справи. Оскільки Гег Халфрунт був вельми шановним та модним психотерапевтом, він та його колеги могли дозволити собі викласти до дідька грошей, коли йшлося не тільки про їхнє майбутнє, а й про саме існування психотерапії.

— Вітаю тебе, о мій вогонський капітане, — мовив Халфрунт жваво. — Як ми сьогодні відчуваємося?

Простетнік радісно доповів, що за останні кілька годин він по приколу запряг добру половину команди до штрафних робіт.

Гег Халфрунт вислухав цю інформацію з черговою посмішкою.

— Ну що ж, — сказав він, — цілком нормальна реакція для здорового вогона. Так би мовити, невимушене природне бажання трансформувати агресивні інстинкти в акт безглузлого й немотивованого вандалізму.

— Завжди ви товкмачите те саме, — пробулькав вогон.

— Що поробиш, — зауважив Халфрунт, — це — цілком нормальна поведінка для психотерапевта. Гаразд, якщо ми оби-

два з'ясували наші ментальні установки, може розповісте про останні кроки щодо місії?

— Ми засікли корабель.

— Чудово! — вигукнув Халфрунт. — Просто чудово! Пасажири які?

— Землянин на борту.

— Чудово! А щодо...?

— Самка з тієї ж планети? Так, вони удвох залишилися живими.

— Добре, добре... — Халфрунт аж засяяв. — Хто ще?

— Такий собі Префект.

— Он як...

— І Зафод Бібльброкс.

Посмішка Халфрунта на мить здригнулася.

— Цього треба було очікувати. Шкода, дуже шкода.

— Особистий друга? — запитав вогон, раптом пригадавши колись почутий вислів, який він вирішив запам'ятати.

— Та ні, — відмахнувся Халфрунт, — люди нашої професії друзів не заводять.

— Розумію, — погодився вогон. — Тримаєте дистанцію.

— Жартуєте? — хмикнув Халфрунт. —
У нас просто нема часу приятелювати.

Він на хвильку задумався, тінь сумніву
промайнула в очах, посмішка зблякла.

— Цей Бібльброкс — один із моїх най-
вигідніших клієнтів. Його комплексів ви-
стачить на тузін психопатів.

Він погрався з цією думкою, потім рі-
шуче відкинув сумніви.

— То ви готові виконати завдання?

— Завжди готовий!

— Добре. Знищити корабель негайно!

— Разом з Бібльброксом?

— А як же, — Халфрунт вишкірився. —
Зафода — насамперед.

І він щезнув з екрана.

Вогонський капітан натиснув кнопку
переговорного пристрою, що з'єднував
його з рештками екіпажу.

— Бойова тривога! — оголосив Про-
стетнік.

А в цей час у своїй каютці Зафод Бі-
бльброкс лаявся триповерховим матом.
Дві години тому він запропонував пере-
кусити в ресторані «Кінець Світу», але
потім задовбався сперечатися з бортовим

комп'ютером і, грюкнувши дверима, почувхрав у свою каюту, заприсягаючись, що обчислить коефіцієнт неймовірності рукошма.

Двигун Непередбаченості робив «Золоте Серце» найофігеннішим кораблем в історії космоплавання. Для нього не було нічого неможливого, принаймні якщо правильно розрахували неймовірність тієї події, здійснення якої ви хотіли.

Зафод поцупив цей корабель у той самий момент, коли він як Президент Галактики мав благословити його запуск. Ясен пень, корабель йому подобався, але він і гадки не мав, навіщо це зробив. Більше того, навіть не розумів, навіщо йому ставати Президентом Галактики, крім того, що то досить пафосно.

Але він точно знав, що всі його дії викликані переконливими причинами, та, на жаль, вони ховалися в темному, надійно ізольованому куточку мозку. Чого Зафод жадав найбільше, то це — щоб цей темний куточок його мозку пішов під три чорти кудись подалі. Бо раз від разу щось там пробивало, і клятий куточок генерував шалені думки, які паплюжили його світо-

сприйняття. Зафод був глибоко переконаний, що сенс його існування — це здобуття від життя максимального кайфу.

Якраз зараз він не мав від життя ніякого кайфу. Терпець урвався, олівець зламався, і взагалі Зафод відчував дикий голод.

— Комета мене забирай! — вилаявся він.

У цей час Форд Префект перебував у повітрі. І не внаслідок якихось негараздів зі штучним гравітаційним полем корабля, а через те, що секунду тому стрибнув у колодязь, який з'єднував капітанський місток з палубою, де були каюти екіпажу. Колодязь був довгим, тож і стрибок вийшов довгим. Форд невлучно приземлився, підвернувши ногу, і пошкандибав коридором, розколошкаючи пару маленьких роботів-прибиральників. З криком «Вогони!» він вломився у кабіну Зафода.

Незадовго перед цим Артур Дент залишив каюту і вирушив розвідати, де тут наливають чай. Правда, не дуже сподівався на успіх свого починання, бо вже довідався, що єдиним джерелом гарячих напоїв на

кораблі був тільки неосвічений пристрій, який виготовила Кібернетична Корпорація Сиріуса. Харчомат називався Універсальним Синтезатором Напоїв, і Артур його вже ненавидів.

У рекламній листівці Корпорації сказано, що харчомат здатен утворити будь-який напій, що точнісінько відповідатиме індивідуальним смакам і метаболізму клієнта. Але коли дійшло до діла, автомат незмінно видавав пластилянку, наповнену рідиною, що майже, але не цілковито нагадувала чай.

Артур спробував порозумітися з машиною.

— Чаю, — сказав він.

— Спробуй і насолоджуйся! — відповів автомат та виплюнув пластилянку з бурою рідиною.

Артур виплеснув пійло.

— Спробуй і насолоджуйся!¹ — повторив автомат і видав нову пластилянку з бурою рідиною.

¹ «Спробуй і насолоджуйся!» — слоган Кібернетичної Корпорації Сиріуса, точніше її єдиного успішного підрозділу — Відділу Рекламаций, що нині займає континентальні